

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

Рўйхатга олинди

№ МО-Р.9-1

2017 йил

Ўзбекистон Республикаси Олий ва
ўрта махсус таълим вазирининг
2017 йил "30" ноябр даги
877 - сонли буйруғи билан
тасдиқланган.

«ТАЪЛИМ ТИЗИМИ МЕНЕЖМЕНТИ»

йўналиши бўйича олий таълим муассасалари раҳбар кадрларини
қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсининг ўқув дастури

Тошкент – 2017

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАҲБАР КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА
ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ ТАШКИЛ
ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ

Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсининг ўқув дастури Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашининг

2017 йил 22 ноябр даги 5 -сонли баёни билан маъқулланган.

Тузувчилар: “Олий таълимнинг норматив ҳуқуқий асослари”
модули: с.ф.д., проф.И.Эргашев, ю.ф.н., доц. В.Топилдиев.
“Илғор таълим технологиялари ва педагогик маҳорат”
модули: п.ф.д., проф. Н.А.Муслимов, п.ф.н.
М.Т.Мирсолиева, п.ф.н. доц. М.Усманбаева, кат.ўқит.
Р.Ишмухамедов.
“Таълим жараёнида ахборот-коммуникация
технологияларини қўллаш” модули: ф-м.ф.н., доц.
Х.Холмедов, т.ф.н. Д.Иргашева, кат. ўқит. В. Ҳамидов.
“Амалий хорижий тил” модули: Ўзбекистондаги
Британия Кенгашининг етакчи мутахассислари, кат. ўқит.
У.Гиясова.
“Тизимли таҳлил ва қарор қабул қилиш асослари”
модули: с.ф.д., профессор С.Жўраев, т.ф.д., проф.
С.Абдурахимов, п.ф.н. Х.М.Алимов.
Махсус фанлар бўйича: и.ф.д., проф. Ф.Назарова, ю.ф.д.,
проф. Ш.Файзиев, и.ф.н., доц. Г.Адилова, кат.ўқит.
М.Ҳамраев

Такризчилар: и.ф.д., проф. А.Ш.Бекмуродов,
п.ф.д., проф. Н.М.Эгамбердиева.

Ўқув дастури БИММ Илмий-методик Кенгашининг қарори билан тасдиққа тавсия қилинган. (2017 йил “___” _____ даги ___ -сонли баённома)

КИРИШ

Дастур Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июндаги “Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-4732-сон, 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли Фармонлари, шунингдек, 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-сонли қарорида белгиланган устувор вазифалар мазмунидан келиб чиққан ҳолда тузилган бўлиб, у замонавий талаблар асосида қайта тайёрлаш ва малака ошириш жараёнларининг мазмунини такомиллаштириш ҳамда олий таълим муассасалари раҳбар кадрларининг касбий компетентлигини мунтазам ошириб боришни мақсад қилади.

Дастур мазмунида олий таълимнинг норматив-ҳуқуқий асослари ва қонунчилик нормалари, олий таълим тизимида ўқув-жараёни ва ўқув-услугий фаолиятни модернизациялаш ва инновацион таълим технологияларини жорий этиш, таълим менежерининг касбий компетентлиги ва креативлиги, бошқарувда ахборот-коммуникация технологиялари, олий таълим муассасаларининг электрон ахборот таълим муҳитини шакллантириш, амалий хорижий тил, тизимли таҳлил ва бошқарувда оптимал қарорлар қабул қилиш технологиялари, шунингдек, олий таълимда сифат маданиятини ривожлантириш масалалари қамраб олинади.

Дастур доирасида берилётган мавзулар тингловчиларда таълимда инновацион менежмент, олий таълим сифати менежменти, кадрлар менежменти, таълим менежменти бўйича илғор хорижий тажрибалар, технологик тараққиёт ва илмий тадқиқотларни ташкил этиш, шунингдек, таълим муассасасининг молиявий-иқтисодий таъминоти соҳасидаги зарурий янги билим, кўникма ва малакаларни ҳамда компетенцияларни ўзлаштиришга хизмат қилади.

Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курси қуйидаги ўқув модулларидан иборат:

I. Олий таълимнинг норматив ҳуқуқий асослари

Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим-тарбия масалалари.

Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этишнинг қонунчилик нормалари.

II. Илғор таълим технологиялари ва педагогик маҳорат

Олий таълим тизимида ўқув-жараёни ва ўқув-услугий фаолиятни модернизациялаш ва инновацион таълим технологияларини жорий этиш.

Таълим менежерининг касбий компетентлиги ва креативлиги.

III. Таълим жараёнларида ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш

Бошқарувда ахборот-коммуникация технологиялари.

Олий таълим муассасаларининг электрон ахборот таълим муҳитини шакллантириш.

IV. Амалий хорижий тил

Инглиз тили ва уни ўрганишдаги асосий аспектлар.

V. Тизимли таҳлил ва қарор қабул қилиш асослари

Тизимли таҳлил асослари.

Бошқарувда оптимал қарорлар қабул қилиш технологиялари.

VI. Махсус фанлар

Таълимда инновацион менежмент.

Олий таълим сифати менежменти.

Кадрлар менежменти.

Таълим менежменти бўйича илғор хорижий тажрибалар.

Технологик тараққиёт ва илмий тадқиқотларни ташкил этиш.

Таълим муассасасининг молиявий-иқтисодий таъминоти.

VII. Малакавий амалиёт (соҳалар бўйича фаолиятни ташкил этиш)

VIII. Малакавий аттестация

Курснинг мақсади ва вазифалари

“Таълим тизими менежменти” курсининг мақсади - таълим муассасаларида фаолият кўрсатаётган раҳбар кадрларнинг касбий компетентлигини шакллантириш асосида уларда таълим-тарбия жараёнларини самарали бошқариш малакаларини эгаллашларига қаратилган.

“Таълим тизими менежменти” курсининг вазифаси - тингловчиларда таълим-тарбия жараёнларини ташкил этишнинг меъёрий-ҳуқуқий асосларини ўзлаштириш, таълим муассасасида бошқарув фаолиятини ташкил этиш ва олиб бориш бўйича амалий кўникма ва малакаларни шакллантиришга қаратилган.

Курс якунида тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларига ҳамда компетенцияларига қўйиладиган талаблар:

“Таълим тизими менежменти” қайта тайёрлаш ва малака ошириш курси бўйича тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларига ҳамда компетенцияларига қўйиладиган талаблар раҳбар кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш мазмуни, сифати ва уларнинг тайёргарлиги ҳамда компетентлигига қўйиладиган умумий малака талаблари билан белгиланади.

Махсус фанлар бўйича тингловчилар қуйидаги янги билим, кўникма, малака ҳамда компетенцияларга эга бўлишлари талаб этилади:

Тингловчи:

- таълим менежменти ва унинг асосий вазифаларини;
- олий таълим менежментининг ташкилий-ҳуқуқий асослари ва тартибини;
- таълим сифати менежменти тушунчаси ва уни олий таълим тизимидаги ўзига хос жиҳатларини;

- таълим тизимидаги инновацион менежмент турларини;
- олий таълимда сифатни баҳолашнинг ташкилий ҳуқуқий асоси ва тартибини;
- таълимнинг умумсифат менежменти (Total Quality Education Management - TQEM) концепциясини;
- олий таълим сифат менежментини ривожланиш стратегиясини;
- кадрлар менежментининг асосий моделларини;
- кадрлар бўйича менежернинг асосий касбий вазифаларини;
- кадрларни режалаштиришдаги замонавий усулларни;
- низоларни бартараф этишнинг замонавий усулларини;
- технологик тараққиётнинг макротузилмавий, микротузилмавий ва институционал омиллари;
- таълим тизимини ташкил этиш ва бошқаришда миллий ва хорижий тажрибаларни;
- илмий тадқиқотларни ташкил этишнинг методик асосларини;
- олий таълим муассасаларининг молиявий фаолиятларини бошқаришда фойдаланиладиган муҳим норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни;
- олий таълим муассасаларини молиялаштириш тартиби, манбаларини;
- бюджетдан ташқари маблағларни жалб этиш механизмларини, таълим маркетинги хизматларини;
- таълим муассасасининг моддий-техник базасини модернизациялаш механизмларини **билиши** керак.

Тингловчи:

- олий таълимда инновацион лойиҳаларни амалга ошириш бўйича таълим хизматларини кўрсатиш;
- таълим тизимида инновацияларни жорий этишнинг асосий ютуқларини тарғиб қилиш;
- ОТМда инновацияларни қўллашнинг шарт-шароитларини яратиш ва уларнинг ривожланиш истиқболларини таҳлил қилиш;
- замонавий инновацион фаолиятни юритиш, уларнинг тузилмаси ва вазифаларини ўрганиш асосида таълим ва тарбия жараёнини самарали бошқариш;
- таълим тизимини бошқаришда Ўзбекистон, МДҲ давлатлари ва ривожланган хорижий давлатлар тажрибасини амалда қўллаш;
- жамоатчилик билан алоқалар (Паблик Рилейшинз), ОТМ имджини ривожлантириш;
- шахсий мақсадлар билан ташкилот мақсадлари ўртасидаги мувозанатни ўрнатиш **кўникмаларига** эга бўлиши лозим.

Тингловчи:

- таълим тизимида инновацион менежментни ривожлантиришда ҳамкорлик режаларини ишлаб чиқиш;
- олий таълим муассасасининг сифат сиёсатини, таълим маркетинги хизматлари сифатини белгилаш;

- компетенцияга асосланган кадрлар менежменти (Competency-based HRM) ни амалиётда қўллаш;
- таълим тизимини ташкил этиш ва сифатини оширишда ҳалқаро стандартларидан фойдаланиш;
- илмий-педагогик кадрларни тайёрлашда ижодкорлик муҳитини яратиш;
- бюджетдан ташқари маблағларни жалб этиш **малакаларига** эга бўлиши зарур.

Тингловчи:

- таълим тизимида инновацияларни қўллашнинг имкониятларини яратиш, баҳолаш ва уларнинг ривожланиш истиқболларини таҳлил қилиш;
- таълим сифати ва бошқарув вазифаларини ҳал этишда таълим менежментидаги замонавий ёндашувлардан фойдаланиш ҳамда такомиллаштириш;
- кадрларни стратегик режалаштириш ва бошқариш;
- хориж тажрибалари асосида таълимни бошқариш тизимини такомиллаштириш;
- илмий тадқиқотларни ташкил этишда фан, таълим ва ишлаб чиқаришнинг ўзаро ҳамкорлигини ривожлантириш;
- олий таълим муассасасининг маблағларини тўғри режалаштириш, улардан мақсадли ва оқилона фойдаланиш **компетенцияларига** эга бўлиши лозим.

Курс ҳажми

Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курси 288 соатни ташкил этади. Ўқув юкламаси ҳафтасига 36 соат этиб белгиланган. Қайта тайёрлаш ва малака ошириш йўналиши бўйича таълим дастурларини тўлиқ ўзлаштирган ва Аттестациядан муваффақиятли ўтган курс тингловчиларига Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июндаги ПФ - 4732-сон Фармони 3-илоvasи билан тасдиқланган давлат намунасидаги малака аттестати берилади.

“Таълим тизими менежменти” қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсининг ўқув модуллари ва уларнинг мазмуни

I. Олий таълимнинг норматив ҳуқуқий асослари

1.1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожига ва таълим-тарбия масалалари.

Мустақил демократик тараққиёт ва жамият ривожига. Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти И.А.Каримов асарларида жамият ривожига доир янги назарий-концептуал ғоялар. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев демократик ислохотларни изчил давом эттириш тўғрисида. Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатларини ҳимоя қилиш – давлат сиёсатини устувор йўналиши. Халқ қабулхоналари ва виртуал марказларининг ташкил этилиши. Халқ давлат идоралари учун эмас, давлат идоралари халқ учун ишлашининг зарурлиги. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб интизом ва шахсий жавобгарлик раҳбар фаолиятининг асоси эканлиги. Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг ишлаб чиқилиши, унинг устувор йўналишлари. Ўзбекистон ижтимоий ҳаётида амалга оширилаётган туб демократик ўзгаришлар. Таълим соҳасидаги ислохотлар, модернизациялаш ва интеграциялашиш жараёнлари. Жамиятдаги ўзгаришларда ёшларнинг иштироки. Ўзбекистон Ёшлар иттифоқининг ташкил этилиши ва унинг аҳамияти.

1.2. Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этишнинг қонунчилик нормалари.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тушунчаси ва турлари. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ишлаб чиқиш ва амалга киритиш тартиби. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. “Таълим тўғрисида”ги Қонун. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури. Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг босқичлари ва асосий йўналишлари.

Коррупцияга қарши курашнинг қонуний асослари ва унинг олдини олишнинг омиллари. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 2 февралдаги “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг қоидаларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2752-сонли қарорининг мазмун-моҳияти.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июндаги “Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-4732-сон Фармони, 2016 йил 30 ноябрдаги “Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2015 йил 12 июндаги ПФ-4732-сон Фармонига ўзгартириш ва қўшимча киритиш тўғрисида”ги ПФ-4860-сонли Фармони, 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон

Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ–4947-сонли Фармони, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 27 февралдаги “Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш курслари тўғрисидаги Низомга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 103-сонли қарори, 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ–2909-сонли қарори, 2017 йил 16 февралдаги “Олий ўқув юртидан кейинги таълим тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги ПФ–4958-сонли қарори.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ–1533-сон Қарори.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги “Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тўғрисида”ги 5-сон Қарори, 1998 йил 5 январдаги “Узлуксиз таълим тизимини дарсликлар ва ўқув адабиётлари билан таъминлашни такомиллаштириш тўғрисида”ги 4-сон Қарори, 2001 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 343-сон Қарори, 2006 йил 10 февралдаги “Олий таълим муассасасига педагоглари танлов асосида ишга қабул қилиш тартиби тўғрисида”ги Низомни тасдиқлаш хусусидаги 20-сонли Қарори, 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли Қарори, 2015 йил 10 январдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида” 2001 йил 16 августдаги 343-сонли қарорига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида” ги 3-сонли Қарори, 2015 йил 20 августдаги “Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишни ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 242-сонли қарори, 2015 йил 2 мартдаги “Магистратура тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 36-сонли қарори, 2016 йил 2 майдаги “Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларини давлат аккредитациясидан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 136-сонли қарори.

Давлат таълим стандартлари, ўқув режалари ва фан дастурлари тушунчаси ва уларга қўйиладиган талаблар. “Олий таълим муассасаларида талабалар билимини назорат қилиш ва баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисида”ги Низом. “Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасалари талабаларининг малакавий амалиёти тўғрисида” ги Низом. “Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасалари битирувчиларининг якуний давлат аттестацияси тўғрисида”ги Низом. Олий таълим муассасаларида мустақил таълимни ташкил этиш тартиби тўғрисида”ги Низом. “Магистратура тўғрисида”ги Низом. “Очиқ лекцияларни ташкил этиш ва ўтказиш тартиби тўғрисида” ги Низом ва бошқа меъёрий ҳужжатлар.

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2016 йил 2 майдаги “Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларини давлат аккредитациясидан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 136-сонли буйруғи, 2017 йил 1 мартдаги «Янги ўқув услубий мажмуаларни тайёрлаш бўйича услубий кўрсатмани тавсия этиш тўғрисида»ги 107-сонли буйруғи, 2017 йил 13 мартдаги «Олий таълим муассасалари кафедралари Кенгашларини ташкил этиш тўғрисида»ги 138-сонли буйруғи, 2015 йил 7 апрелдаги “Олий таълим муассасалари талабалари республика фан олимпиадаси тўғрисида»ги 123-сонли буйруғи, 2017 йил 24 апрелдаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим тизимини янада ривожлантиришнинг чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 20 апрелдаги Қарорини ижроси тўғрисидаги 244-сонли буйруғи, 2017 йил 26 майдаги “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 20 майдаги 304-сонли Қарори ижроси тўғрисида”ги 342-сонли буйруғи.

II. Илғор таълим технологиялари ва педагогик маҳорат

2.1. Олий таълим тизимида ўқув-жараёни ва ўқув-услубий фаолиятни модернизациялаш ва инновацион таълим технологияларини жорий этиш.

Олий таълим тизимини модернизациялашнинг муҳим йўналишлари. Таълим босқичларининг ўзаро мазмунан боғлиқлиги, узвийлиги ва узлуксизлигини таъминлаш. Таълим сифатини ошириш - олий таълим тизимини модернизациялашнинг устивор йўналишларидан бири сифатида.

Инновацион таълим технологияларининг моҳияти, турлари ва назарий асослари, инновацион жараёнларнинг кечиш босқичлари. ОТМлари ўқув жараёнига инновацион таълим технологияларини жорий қилиш. Ўқув лойиҳаларини ишлаб чиқиш, портфолиоларни шакллантириш ва амалиётга татбиқ этиш жараёнларини бошқариш. Электрон ўқув модулларини яратилиши ва сифатини таъминлаш. Профессор-ўқитувчиларнинг педагогик технологиялар, компьютер ва Интернетдан фойдаланиш бўйича саводхонлигини доимий ошириб бориш. ОТМларида модераторлар, кейсологлар фаолиятини ташкил этиш.

Фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграцияси. Битирув малакавий ишлари ва магистрлик диссертациялари мавзуларини такомиллаштириш, амалиётга боғлаш. Малакавий амалиёт базаларини янгилаш ва дастурларини такомиллаштириш. ОТМнинг ахборот-ресурс ва замонавий ўқув адабиётлари билан таъминотини ривожлантириш. Соҳага оид илғор тажрибаларни ўрганиш.

2.2. Таълим менежерининг касбий компетентлиги ва креативлиги.

Бошқарув компетентлигининг тузилиши ва мазмуни. Таълим менежерининг коммуникатив, психологик, ташкилотчилик, информация, креатив, инновацион компетентлиги мазмун-моҳияти. Бошқарув маҳорати асослари ва таркибий қисмлари. Нотиқлик маҳорати. Таълимда менежерлик фаолияти ва уни ташкил этиш. Раҳбарнинг иш услуби. Бошқарувда вақт менежменти. Раҳбарлик этикаси ва маданияти. Ходимлар билан муносабатларни самарали ташкил этиш ва гуруҳни оптимал бошқариш. Бошқарув низоларини самарали ҳал этиш йўллари. Замонавий

раҳбар имиджи ҳамда раҳбарнинг ўз-ўзини касбий ва шахсий такомиллаштириб бориши.

Таълим менежерининг креатив салоҳияти. Раҳбарларда креатив компетентликни шакллантиришнинг зарурий шарт-шароитлари, акмеологик модели. Бошқарув вазифаларини ҳал этишда креативлик. Бошқарув фаолиятида ижобий (позитив) - фаол мотивация ва раҳбар кадрлар креатив салоҳиятини баҳолаш мезонлари.

III. Таълим жараёнларида ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш

3.1. Бошқарувда ахборот-коммуникация технологиялари.

Ўзбекистон Республикасида ахборот-коммуникацияга тегишли қабул қилинган асосий директив ҳужжатлар (Қонун, Қарор, Фармойиш, чора-тадбирлар) ва уларнинг қисқача мазмуни.

Ахборот-коммуникация технологияларида ахборот, технология, бошқарув, ахборот технологияси ва ахборот-коммуникация технологиялари ҳақида тушунча. Ахборот технологияларнинг техник ва дастурий таъминоти. ахборот ресурс ва бошқарув тизимларнинг синфланиши.

Бошқарувда ахборот-коммуникация технологияларининг ахборот тизимлари ва технологиялари. Давлат ахборот тизимлари (e-Government). Интерактив хизматлар.

Ахборот-коммуникация технологияларида ахборот хавфсизлиги, ахборот ҳимояси, ахборотларга нисбатан хавф-хатарлар таснифи. Ахборот хавфсизлигини бузувчининг модели, бўлиши мумкин бўлган таҳдидларнинг олдини олиш, мақсадлар ва усулларга боғлиқ ҳолда ахборот хавфсизлигини бузувчилар категориялари. Ахборот хавфсизлигининг сиёсати, ахборот хавфсизлиги бўйича стандартлар ва спецификациялар.

Ахборот-коммуникация технологияларида идентификация, аутентификация, фойдаланувчиларнинг ҳақиқийлигини аниқлаш, авторизация, маъмурлаш, маълумотларни узатиш каналларини ҳимоялашда субъектларнинг ўзаро аутентификацияси, парол, сертификатлар, фойдаланувчиларни биометрик идентификациялаш ва аутентификациялаш. Ахборотларни ҳимоялашнинг криптографик усуллари.

Ахборот-коммуникация технологияларида электрон рақамли имзо ва ундан фойдаланиш. Бошқарувда электрон ҳужжат ва электрон ҳужжат алмашинуви.

Ахборот-коммуникация технологияларида Интернет тармоғи ва бошқарувга унинг аҳамияти. Ўқув жараёнида Интернет манбаларидан фойдаланиш ва уларнинг ўқув мақсадларига мослиги.

3.2. Олий таълим муассасаларининг электрон ахборот таълим муҳитини шакллантириш.

Электрон ахборот таълими муҳити ва унинг моделлари. Электрон ахборот таълими функционал структураси. Электрон ахборот таълими муҳитининг компоненталари. Амалдаги электрон ахборот таълими тизимларининг таҳлили.

ОТМларнинг бошқарув тизимида электрон ахборот таълими тизимининг роли. Электрон ахборот таълимига ресурсларни жойлаштириш. Электрон ахборот таълимидаги ресурслардан фойдаланиш. Электрон ахборот таълимининг маълумотлар базаси билан ишлаш. Масофавий таълим платформаси ва компоненталари.

IV. Амалий хорижий тил

4.1. Инглиз тили ва уни ўрганишдаги асосий аспектлар.

Хорижий тилни ўқитиш ва ўрганишдаги ислохотлар. Тил бўйича Европа стандарти ва унинг мазмуни. Тил алоқа (коммуникация) воситаси сифатида ҳамда тилга оид билим, малака ва кўникмаларни шакллантириш усуллари.

Амалий хорижий тилни ўрганишнинг интенсификация усуллари: коммуникатив, интерактив мулоқот, вазиятли-иммитацион ўйинлар, дебатлар, аудио-визуал усуллар ва Интернет ресурслари.

Тилни муваффақиятли ўзлаштириш шарт-шароитлари: бошқарувнинг интерактив мулоқот муҳити, мулоқот клубларини ташкил этиш, ўзининг тил кўникмалари даражасини баҳолаш ва бошқ.

Хорижий тилни ўрганишда нутқ фаолияти турлари (ўқиш, гапириш, тинглаб тушуниш, ёзув) бўйича компетенцияларни ривожлантириш усуллари.

Маданиятлараро мулоқот компетенцияси (ўзбек ва хорижий тилда сўзлашувчи халқлар маданияти, урф-одатлари, анъаналари ҳақида чет тилида гапира олиш).

Мулоқот мавзулари: кундалик ҳаётга оид (шахсий маълумот, оила ҳақида маълумот, бўш вақтни ўтказиш ва ҳоказо) ижтимоий ҳаётга доир, таълимга ва касбга йўналтирилган мавзулар.

Раҳбарлик фаолиятига оид матнларни ўқиш, уларни тушуна олиш, оғзаки баён эта олиш, бошқарув жараёнлари, ҳамкорлар билан учрашувлар, тақдимотларда хорижий тилдаги мулоқот кўникмаларини ривожлантириш.

V. Тизимли таҳлил ва қарор қабул қилиш асослари

5.1. Тизимли таҳлил асослари.

Тизимли таҳлил ҳақидаги асосий тушунча ва тамойиллар. Тизимнинг хусусияти ва тузилмаси. Тизимли таҳлил методологияси. Тизимли таҳлилнинг йўналишлари. Тизимли таҳлилнинг шаклланиш ва ривожланиш босқичлари. Тизимли услуб ва тизимли ёндашув. Аналитик тадқиқотлар асосида тизимли таҳлилни ташкил этиш. Аналитик методлар ёрдамида қарорлар қабул қилиш. Тизимли таҳлилда миқдорий ва сифат ёндашуви. Қарор қабул қилиш усуллари. Бошқарувда тизимли таҳлил хусусиятлари.

5.2. Бошқарувда оптимал қарорлар қабул қилиш технологиялари.

Бошқарув қарорлари тушунчаси, таснифи, турлари. Бошқарув қарорларини қабул қилишга таъсир этувчи омиллар: шахсий-компетентли, вақт, информацион ва бошқ. Бошқарувда тактик ва стратегик қарорлар қабул қилиш. Қарор қабул қилиш даражалари ва босқичлари. Қарор қабул қилиш психологик жараён

сифатида. Низоли вазиятларда бошқарув қарорларини қабул қилиш технологиялари, тизимли, вазиятли, интуитив ёндашув. Қарор қабул қилишда моделлаштириш усуллари. Олий таълим жараёнини бошқаришда қарорлар қабул қилиш тажрибаси. Тизимли таҳлил ва қарор қабул қилишнинг ахборот таъминоти.

VI. Махсус фанлар

6.1. Таълимда инновацион менежмент.

Инновациянинг устуворлиги ва назарий асосланганлиги. Таълим тизимида инновацияларни жорий этиш хусусиятлари. Таълимдаги инновацион жараёнлар тавсифи. Таълимда инновацион менежмент мазмуни. Инновацион таълим менежментининг тузилмаси ва вазифалари. Таълим менежментининг ва инновацион фаолиятнинг асосий кўрсаткичлари. Олий таълим муассасаларида инновацион фаолиятнинг мезонлари. Олий таълим муассасаларида амалга оширилаётган инновацион фаолият йўналишлари: ўқув, илмий-тадқиқотчилик, халқаро ҳамкорлик ва бошқа соҳалар.

Олий таълим муассасасининг имиджи. Олий таълим муассасалари ўртасидаги интеграцион алоқалар ўрнатишда инновацион фаолликнинг аҳамияти. Инновацион таълимнинг ривожланиш тамойиллари. Таълим тизимида инновацион фаоллик. Инновацион тенденциялар. Олий таълим тизимида ишлаб чиқариш билан инновацион корпоратив ҳамкорликни амалга ошириш борасида юритиладиган намунавий ҳужжатлар мажмуи.

6.2. Олий таълим сифати менежменти.

Таълим сифати тушунчаси, тавсифлари, бошқариш вазифалари ва босқичлари. Таълим сифатини юксалтириш воситалари. Таълим сиёсатини шаклланиш эволюцияси. Таълим сифати: муаммо ва ечимлар. Таълим сифати менежменти тушунчаси ва унинг олий таълим тизимида ўзига хос жиҳатлари. Таълимнинг умум сифат менежменти (Total Quality Education Management - TQEM) концепцияси. Олий таълим муассасасининг моддий-техник таъминоти сифати. Олий таълимда сифатни баҳолашнинг ташкилий ҳуқуқий асоси ва тартиби. Олий таълим муассасалари аккредитацияси ва рейтинги. Олий таълим муассасасининг сифат сиёсати. Таълим маркетинги хизматлари сифати. Битирувчиларнинг сифати. Олий таълим сифат менежментининг ривожланиш стратегияси.

6.3. Кадрлар менежменти.

Кадрлар менежментининг мақсади ва вазифалари. Инсон ресурсларини бошқариш бўйича кадрлар менежментининг фарқланиши. Кадрлар менежментининг асосий моделлари. Кадрлар бўйича менежернинг асосий касбий вазифалари. Кадрларни бошқариш тамойиллари. Компетенцияга асосланган кадрлар менежменти (Competency-based HRM). Ходимлар компетенцияларини баҳолаш тизимини шакллантириш ва амалиётда қўллаш. Юқори самарали ишлаш тизимини шакллантириш.

Кадрлар захирасини шакллантириш амалиёти: кадрлар қўнимсизлиги индекси. Бўлажак мутахассис ходимларни жалб қилиш ва танлаш.

Кадрлар фаолияти самарадорлиги менежментининг мақсади ва хусусиятлари. Кадрларни тайёрлашда замонавий тенденциялар. Кадрларни ўқитиш ва ривожлантириш элементлари.

Кадрларни бошқариш стратегиялари: юқори самарали ишлаш; ишга юқори масъулият билан ёндашиш; партисипатив стратегиялар.

Шахс билан ташкилотнинг ўзаро ҳамкорлиги модели: шахсий мақсадлар билан ташкилот мақсадлари ўртасидаги мувозанатни ўрнатиш. Ходимлар хусусиятларини аниқлаш: қобилиятлари, шахсий хусусиятлари. Кадрларни бошқаришда мотивлаштириш турлари, усуллари ва назариялари.

Замонавий менежернинг лидерлик хусусиятлари. Кадрларни бошқаришда вазиятли лидерлик назариялари.

Ташкилий маданиятни шакллантиришда бошқарув. Кадрлар масаласини ҳал этиш: корпоратив маданият тамойилларини ривожлантириш ва жорий этиш тартиби. Ташкилотдаги низолар ва уларнинг турлари (Principal-agent problem). Низоларни бартараф этишнинг замонавий усуллари. Низоларнинг бошқаришда психотехник стратегиялар.

6.4. Таълим менежменти бўйича илғор хорижий тажрибалар.

Таълим менежментининг назарий-ҳуқуқий асослари: тушунчаси, моҳияти ва ўзига хос хусусиятлари. Таълим тизимини ташкил этиш ва бошқаришда миллий ва хорижий тажрибанинг ўзаро боғлиқлиги. Мамлакатимизда таълим тизимини ислоҳ этишда хорижий давлатлар тажрибасини ўрганишнинг ўрни ва аҳамияти. Таълим менежменти соҳасида қонун ҳужжатлари тизими: миллий ва хорижий тажриба. Таълим тизимини бошқаришда Ўзбекистон, МДҲ давлатлари ва ривожланган хорижий давлатлар тажрибаси.

Таълим тизимини ташкил этиш ва сифатини оширишда ҳалқаро стандартларнинг аҳамияти. Таълим менежменти самарадорлигини оширишда давлат, жамоат ташкилотлари ва ҳалқаро ташкилотларнинг ўзаро ҳамкорлиги.

6.5. Технологик тараққиёт ва илмий тадқиқотларни ташкил этиш.

Технологик тараққиёт тушунчаси ва мазмун-моҳияти. Технологик тараққиётнинг ҳалқаро тенденциялари. Технологик тараққиётнинг макротузилмавий, микротузилмавий ва институционал омиллари. Технологик тараққиётга нисбатан эҳтиёжни аниқлаш усуллари.

Технологик тараққиёт ва илмий тадқиқот уйғунлиги. Илмий лойиҳалар тушунчаси ва уларнинг турлари. Илмий лойиҳаларни бошқариш, режалаштириш ва назорат қилиш масалалари. Олий таълим муассасаси доирасида илмий тадқиқотларни мувофиқлаштириш. Илмий тадқиқотларни ташкил этишда фан, таълим ва ишлаб чиқаришнинг ўзаро ҳамкорлигини ривожлантириш.

6.6. Таълим муассасасининг молиявий-иқтисодий таъминоти.

Олий таълим муассасаларининг молиявий фаолиятларини бошқаришда фойдаланиладиган муҳим норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг соҳани тартибга солишдаги роли.

Олий таълим муассасаларини молиялаштириш тартиби, манбалари. Олий таълим муассасаларининг йиллик даромадлари ва харажатлари сметаларини шакллантириш, тасдиқлаш ҳамда ўрнатилган тартибда тегишли молия органларида рўйхатдан ўтказиш тартиби, муддатлари. Йиллик даромадлар ва харажатлар сметалари харажат моддаларининг таснифи ва уларни қўллаш тартиби. Олий таълим муассасасининг маблағларидан мақсадли ва оқилона фойдаланиш.

Бюджетдан ташқари маблағларни жалб этиш механизмлари. Бюджетдан ташқари тўлов-контракт маблағларидан бошқа тадбиркорлик асосида қўшимча ишлаб топиладиган маблағлар салмоғини ошириш. Қўшимча ишлаб топилган маблағлар ҳисобидан олий таълим муассасаларининг профессор-ўқитувчилари ва ходимларини моддий қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш, янги иш ўринларини ташкил этиш. Таълим муассасасининг моддий-техник базасини янгиланиб бориш механизмлари.

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотларда тингловчилар ўқув модуллари доирасидаги ижодий топшириқлар, кейслар, ўқув лойиҳалари, соҳалар билан боғлиқ вазиятли масалалар асосида амалий ишларни бажарадилар.

Амалий машғулотлар замонавий таълим услублари ва инновацион технологияларга асосланган ҳолда ўтказилади. Бундан ташқари, мустақил ҳолда ўқув ва илмий адабиётлардан, электрон ресурслардан, тарқатма материаллардан фойдаланиш тавсия этилади.

Мустақил таълимни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Мустақил таълим тегишли ўқув модули бўйича ишлаб чиқилган топшириқлар асосида ташкил этилади ва унинг натижасида тингловчилар портфолио ҳамда битирув лойиҳа ишини тайёрлайди.

Тингловчи портфолиосида мустақил таълим топшириқлари асосида тайёрланган ишланмалар, маълумотлар таҳлили, SWOT таҳлиллар ҳамда тегишли тавсия ва хулосалар ўз аксини топади.

Битирув лойиҳа иши ҳар бир тингловчи томонидан танлаган мавзу бўйича тайёрланади ва ҳимоя қилинади.

Битирув лойиҳа ишини тайёрлашда қуйидагиларга алоҳида эътибор берилади:

- тавсия қилинган адабиётларни ўрганиш ва таҳлил этиш;
- таълим менежменти тараққиётининг устивор йўналишлари ва вазифаларини ёритиш;
- таълим менежменти соҳасидаги инновациялардан ҳамда илғор хорижий тажрибалардан фойдаланиш, шунингдек, тегишли тавсия ҳамда хулосаларни ишлаб чиқиш.

Дастурнинг ахборот-методик таъминоти

Модуларни ўқитиш жараёнида ишлаб чиқилган ўқув-методик материаллар, тегишли соҳа бўйича илмий журналлар, Интернет ресурслари, мультимедиа маҳсулотлари, электрон ва бошқа манбалардан фойдаланилади.

Шунингдек, таълим менежменти масалалари бўйича журналларда чоп этилган илмий мақолалар, халқаро ва республика конференциялари, семинарлар материаллари тавсия этилади.

Адабиётлар

I. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарлари:

1. Каримов И.А. Юксак маънавият – энгилмас куч. Т.: “Маънавият”. –Т.: 2008.-176 б.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Т.: “Ўзбекистон”. –Т.: 2011. -440 б.
3. Каримов И.А. Она юртимиз бахти иқболи ва буюк келажаги йўлида хизмат қилиш – энг олий саодатдир. –Т.: “Ўзбекистон”, 2015. – 302 б.
4. Мирзиёев Ш.М. “Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамыз” мавзусидаги Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимидаги киришиш тантанали маросимида бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутқи. – Т.: “Ўзбекистон”, 2016. – 56 б.
5. Мирзиёев Ш.М. “Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлиги гарови” мавзусидаги Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 48 б.
6. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. –Т.: “Ўзбекистон”. – 2017.– 102б.
7. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамыз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б.
8. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 591 б.

II. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2014.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги 4947-сон Фармони.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 5 июлдаги “Ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини ошириш ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқи фаолиятини қўллаб-қувватлаш тўғрисида”ги 5106-сон Фармони.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июндаги “Олий таълим муасасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги 4732-сон Фармони.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 2 февралдаги “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг қоидаларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2752-сонли қарори.

6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-сонли қарори.

7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли Қарори.

8. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 20 августдаги “Олий таълим муассасалари раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини оширишни ташкил этиш чора тадбирлари тўғрисида”ги 242-сонли қарори.

9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 27 февралдаги “Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш курслари тўғрисидаги низомга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 103-сонли қарори.

Ш. Махсус адабиётлар

1. Азизходжаева Н.Н. Педагогик технологиялар ва педагогик маҳорат. – Т.: Молия, 2003. – 192 б.

2. Арипов М. Интернет ва электрон почта асослари.- Т., 2000. – 218 б.

3. Баркалов С.А. Системный анализ и принятие решений.– Воронеж: НПП ВГУ, 2010. 662 с.

4. DUET-Development of Uzbekistan English Teachers*- 2-том. CD ва DVD материаллари, Тошкент.: 2008.

5. Michael McCarthy “English Vocabulary in use”. Cambridge University Press, 1999, Presented by British Council.

6. Исмаилов А.А, Жалалов Ж.Ж, Саттаров Т.К, Ибрагимходжаев И.И. Инглиз тили амалий курсидан ўқув-услубий мажмуа. Basic User/ Breakthrough Level A1/-Т.: 2011. – 182 б.

7. Ишмухамедов Р., Абдукодиров А., Пардаев А. Таълимда инновацион технологиялар (таълим муассасалари педагог-ўқитувчилари учун амалий тавсиялар). – Т.: “Истеъдод” жамғармаси, 2008. – 180 б.

8. Ишмухамедов Р., Абдукодиров А., Пардаев А. Тарбияда инновацион технологиялар (таълим муассасалари педагог-ўқитувчилари учун амалий тавсиялар). – Т.: “Истеъдод” жамғармаси, 2009. – 160 б.

9. Норенков И.П., Зимин А.М. Информационные технологии в образовании. Учебное пособие. М.: Изд. МГТУ им. Н.Баумана, 2002.- 336 с.

10. Симонович СВ., Евсеев Г.А., Мураховский В.И. WINDOWS: лаборатория мастера: Практическое руководство по эффективным приемам работы с компьютером. - М.: АСТ-ПРЕСС: Информком-Пресс, 2000. - 656 с.

11. Спицнадель В.Н. Основы системного анализа. Учебное пособие.– Санкт-Петербург: Издательский дом «Бизнес-пресса», 2000.–176 с.

12. Зеер Э.Ф., Шахматова Н. Личностью ориентированные технологии профессионального развития специалиста. – Екатеринбург, 1999. – 244 с.

13. Саттаров Э., Алимов Х. Бошқарув мулоқоти. – Т.: “Академия”, 2003. – 70 б.
14. Маҳмудов И.И. Бошқарув психологияси. – Т.: 2006. – 230 б.
15. Маҳмудов И.И. Бошқарув профессионализи: психологик таҳлил. – Т.: “Академия”, 2011. – 154 б.
16. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело, 1997.
17. Раҳбар ва ходим. Тўплам. Тузувчилар: Н.Комилов, А.Бегматов, М.Қуронов. Т., 1998. – 171 б.
18. Румянцева З.П., Соломатин Н.А., Акбердин Р.З. и др. Менеджмент организации: Учебное пособие. - М.: ИН-ФРА-М.,1995.
19. Самыгин С.И., Столяренко Л.Д. Менеджмент персонала. - Ростов Н/Д: Феникс, 1997.
20. Шарифхўжаев М., Абдуллаев Ё. Менежмент. – Т.: Мехнат, 1999.
21. Қосимов Ғ.М. Менежмент: олий ўқув юртлари талабалари учун дарслик. Т.: Ўзбекистон, 2002.-312 б.
18. Гуломов С.С. Менежмент асослари. Т.: “Ўзбекистон”, 2002. -368 б.
19. Ғозиев Э., Тошимов Р. Менежмент психологияси. Т., 2001.-140 б.

IV. Электрон таълим ресурслари

1. www.gov.uz
2. www.press-service.uz
3. www.ziyonet.uz
4. www.edu.uz
5. Infocom.uz электрон журнали: www.infocom.uz

“КЕЛИШИЛГАН”:

Янги дастурлар ва ўқув адабиётларининг
жорий этилишини назорат қилиш
Бош бошқармаси

Бошқарма бошлиғи _____ **С.С.Ниязбеков**

“ _____ ” _____ 201__ й.

М.Ў.

“ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН”:

Олий таълим тизими педагог ва раҳбар
кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг
малакасини оширишни ташкил этиш
Бош илмий-методик маркази

Директор в.б. _____ **Т.Т.Шоймардонов**

“ _____ ” _____ 201__ й.

М.Ў.

